

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **M.**, bývajúcej v L., zastúpenej Mgr. V., advokátom v B., proti odporkyni **T.**, so sídlom v T., **o zaplatenie 2 655,51 € (80 000 Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 16 C 124/2004, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. januára 2008 sp. zn. 9 Co 172/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 29. januára 2008 sp. zn. 9 Co 172/2007 a rozsudok Okresného súdu Trnava z 8. septembra 2005 č.k. 16 C 124/2004-60 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súdu Trnava na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trnava rozsudkom z 8. septembra 2005 č.k. 16 C 124/2004-60 zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľka domáhala od odporkyne zaplatenia 80 000 Sk (2 655,51 €) s príslušenstvom (požadovaná suma mala predstavovať bezdôvodné obohatenie, ktoré mala odporkyňa získať od navrhovateľky plnením na základe neplatnej darovacej zmluvy účastníčok z 5. septembra 2001). Odporkyni nepriznal náhradu trov konania. Návrh považoval za nedôvodný, majúc za to, že navrhovateľka, ktorá bola prijatá na vysokoškolské (magisterské) externé štúdium na Právnickú fakultu odporkyne v školskom roku 2001/2002, uzavrela s odporkyňou 5. septembra 2001 platnú darovaciu zmluvu v zmysle § 628 a nasl. Obč. zák. a § 6 ods. 2 zák. č. 172/1990 Zb. o poskytnutí sponzorského daru v celkovej sume 200 000 Sk na rozvoj fakulty a externého magisterského štúdia, v ročných splátkach po 40 000 Sk. Pri svojom závere, že sa nejedná o neplatný právny úkon, vychádzal z toho, že „navrhovateľka pred prijatím na štúdium s najväčšou pravdepodobnosťou nemala vedomosť o financovaní štúdia“, čo však nepovažoval za smerodajné, ale mal za rozhodujúce, že „s rozhodnutím o prijatí na štúdium bola informovaná o podmienkach štúdia, a to konkrétne úhrade čiastky 40 000 Sk ročne na rozvoj fakulty a externého štúdia“; že „o „sponzorstve“

bola navrhovateľka informovaná včas s dostatočným predstihom pred zápisom do prvého ročníka, teda ak mala voči takému postupu odôvodnené výhrady, mala túto skutočnosť napadnúť, ročnú splátku neuhradiť“. Podľa súdu „navrhovateľka konala celkom slobodne a vážne“, „vzhľadom na jej vek a plnú spôsobilosť na právne úkony“ „mala mať vedomosť o obsahu zmluvy pred podpisom, nijakým spôsobom nepreukázala žiaden nátlak ani iné okolnosti, ktoré by obmedzovali jej slobodný prejav vôle“. Súd vychádzal aj z toho, že samotná zmluva ani zaslaný list odporkyne zo 4. júla 2001 nespomínajú pojem financovania štúdia, pretože takýto postup by bol v rozpore so zákonom a „že sa jedná o prostriedky na zabezpečenie chodu fakulty, nie o financovanie štúdia ako také“ (v čom a aký je vecný rozdiel medzi týmito dvoma skutočnosťami nijako nevysvetlil - poznámka dovolacieho súdu). Napokon uviedol, že „nebolo v konaní ani preukázané, že by v dôsledku neuhradenia nejaký študent nebol zapísaný, naopak, svedok (Ľ. – poznámka dovolacieho súdu) len potvrdil, že všetci študenti to považovali za viac – menej samozrejmosť a uvítali samotné prijatie na štúdium“. Výrok o nepriznaní náhrady trov konania odporkyne odôvodnil tým, že odporkyňa náhradu trov konania neuplatňovala.

Krajský súd v Trnave rozsudkom zo 14. marca 2006 sp. zn. 9 Co 286/2005 na odvolanie navrhovateľky potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a nepriznal odporkyne náhradu trov odvolacieho konania. Zároveň samostatným výrokom pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie na otázku, či sú v súlade so zákonom darovacie zmluvy, na základe ktorých študenti externého štúdia v súvislosti so štúdiom poskytujú dary škole alebo fakulte. Túto otázku si vyriešil tak, že zmluva uzavretá medzi účastníkmi 5. septembra 2001 nie je v rozpore so zákonom, keď z dokazovania vyplynulo, že úhrada sponzorského daru bola v súlade s § 6 ods. 2 zák. č. 172/1990 zb. o vysokých školách a navyše uvedená zmluva bola navrhovateľkou uzavretá dobrovoľne a bolo na slobodnom rozhodnutí navrhovateľky, či vstúpi do tohto zmluvného vzťahu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie navrhovateľky rozsudkom z 20. júla 2007 sp. zn. 1 Cdo 179/2006 uvedený rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 2 O.s.p.). Vyslovil záver, že spôsob vyriešenia otázky, pre ktorú bolo dovolanie pripustené, je nepreskúmateľný. Dovolací súd preto nemohol posúdiť, či napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Krajský súd v Trnave po opätovnom prejednaní veci rozsudkom z 29. januára 2008 sp. zn. 9 Co 172/2007 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa (§ 219 O.s.p.) a nepriznal odporkyňi náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania (224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.). Zároveň samostatným výrokom pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie na vyriešenie otázky, „či je v súlade so zákonom (legálne) vyberanie príspevkov na úhradu nákladov na štúdium, alebo obdobných plnení od študentov verejnou vysokou školou, teda či podľa výkladu obsahu darovacej zmluvy dar (predmet zmluvy) poskytnutý študentom v súvislosti so štúdiom, nie je školným“. Odvolací súd si dovolaciu otázku vyriešil tým spôsobom, že darovacia zmluva uzavretá 5. septembra 2001 medzi účastníkmi nie je v rozpore so zákonom, keď z dokazovania vyplynulo, že úhrada sponzorského daru bola v súlade s § 6 ods. 2 zák. č. 172/1990 Zb. o vysokých školách, nejednalo sa preto o školné. Navyše zmluva bola uzavretá zo strany navrhovateľky dobrovoľne, dobrovoľne bolo poskytnuté aj plnenie v súlade so zmluvou, pričom na fakulte študovali aj študenti, ktorí sponzorský dar nezaplatili.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka. V dovolaní namietala, že napadnuté rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení veci, keď došlo k nesprávne aplikovaniu § 37 ods. 1 Obč. zák. (vo vzťahu k nedostatku slobodnej vôle pri právnom úkone), resp. § 39 Obč. zák. (vo vzťahu k obchádzaniu zákona právny úkonom). Podrobne poukázala na skutkové okolnosti, za ktorých došlo k uzavretiu predmetnej darovacej zmluvy vrátane jej obsahu podstatného pre správne posúdenie veci (čl. 3 ods. 3, čl. 5, čl. 7 zmluvy), ako aj na konkrétny obsah listu odporkyne zo 4. júla 2001 a ďalšie skutočnosti. Odvolala sa tiež na príslušné články Ústavy Slovenskej republiky (čl. 13 ods. 1, 2, čl. 42 ods. 1, 2, 3, čl. 152 ods. 4), ďalej na § 6 ods. 3, § 42 zák. č. 172/1990 Zb. a prílohu tohto zákona, zák. č. 131/2002 Z.z. (§ 6 ods. 1 písm. l/, § 92 ods. 3) a jeho prílohu. Vytýkala odvolaciemu súdu, že prehliadol, že pri predmetnej zmluve chýba bezodplatnosť, keďže dar je určený „na materiálno - technický a personálny rozvoj štúdia“, čo znamená, že nejde o dar, ale o poplatok za štúdium. Namietala, že tak ako ostatní študenti uzatvorila „darovaciu“ zmluvu v obave, že študovať bude môcť iba ak túto zmluvu uzatvorí a bude na jej základe plniť. Odvolací súd v odôvodnení na jednej strane tvrdí, že navrhovateľka poskytla dobrovoľný dar a zároveň tento záver opiera o skutočnosť, že bola oboznámená s podmienkami štúdia, ktoré akceptovala; tak svoj záver založil na skutočnosti, že zaplatenie „daru“ bolo podmienkou štúdia. Pokiaľ však zaplatenie „daru“ bolo podmienkou štúdia, nemožno hovoriť o slobodnom prejave vôle, keďže žiadna právna norma neukladá študentom

platiť škole dary a odporcovia nedovoľuje podmieňovať štúdium zaplatením „daru“. Pokiaľ odporca dal na vedomie prijatým uchádzačom, že zaplatenie „daru“ je podmienkou štúdia, adresoval im bezprávnou vyhrážku, pod vplyvom ktorej uchádzači uzatvorili darovaciu zmluvu a poskytli dar. Darovacia zmluva teda trpela vadou slobody vôle (§ 37 ods. 1 Obč. zák.). Navrhovateľka spochybnila záver odvolacieho súdu, že jej plnenie nemožno považovať za školné, keďže v zmluve takto nie je označené. Uviedla, že nie je rozhodujúce, ako je plnenie v zmluve nazvané, ale aká jej jeho skutočná povaha. Je pochopiteľné, že v zmluve, ktorej účelom je obísť zákonný zákaz vyberania školného, nebude uvedené, že jej predmetom je platenie školného. Z obsahu zmluvy ako aj z vyjadrenia odporkyne je však zrejmé, že sa nejedná o dobrovoľný a bezodplatný dar, ale o školné v zmysle ust. § 6 ods. 1 písm. l/ zák. č. 131/2002 Z.z. Aj odporca v priebehu konania uviedol, že výšku „daru“ určil na základe nákladov na štúdium, pričom všetci študenti platili „dar“ v rovnakej výške. Pokiaľ by sa naozaj jednalo o dobrovoľný a bezodplatný dar a nie o školné, odporca by bol oznámil študentom číslo účtu, na ktorý majú dar poukázať a neoznamoval by výšku daru, ktorý sa má zaplatiť a najmä by jeho zaplatenie neskúmal ani pri zápise a ani pri inej príležitosti. Plnenia, ktoré odporcovia uhradila aj navrhovateľka, majú jednoznačný charakter školného.

Odporkyňa vo vyjadrení navrhla dovolanie navrhovateľky zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), vychádzal z toho, že podaný opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvého stupňa treba zrušiť.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie

konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

Dovolanie je prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Prípustnosť dovolania navrhovateľky, ktoré v danom prípade smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p. a zo skutočnosti, že odvolací súd samostatným výrokom svojho rozsudku pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie.

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zásadného právneho významu. Občiansky súdny poriadok nevysvetľuje, kedy ide o také rozhodnutie, bezpochyby má ale na mysli rozhodnutie, ktoré rieši dosiaľ nenastolenú alebo len v iných súvislostiach prezentovanú právne inak riešenú otázku spôsobom, ktorý je významný nielen v konkrétnej prejednávanej veci, ale aj zo širších hľadísk. Ak odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je dovolateľ oprávnený napadnúť jeho rozhodnutie len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétnej vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. V dovolacom konaní potom predmetom posudzovania a vyriešenia môžu byť len právne otázky (na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami – porovnaj § 243a ods. 2 druhá veta O.s.p.

V prejednávanej veci sa dovolací súd mal zaoberať len právnou otázkou zásadného významu, za ktorú odvolací súd označil „či je v súlade so zákonom (legálne) vyberanie príspevkov na úhradu nákladov na štúdium alebo obdobných plnení od študentov verejnou vysokou školou, teda či podľa výkladu obsahu darovacie zmluvy dar (predmet zmluvy) poskytnutý študentom v súvislosti so štúdiom nie je školným“.

Ak je právny úkon neplatný, účastníkmi zamýšľané dôsledky vôbec nenastanú. Nedôjde teda ku vzniku, prípadne zániku alebo zmene právnych vzťahov. K tomu, že je zmluva ako právny úkon absolútne neplatná, súd prihliada z úradnej povinnosti (ex offio) a bez návrhu účastníkov. V spore z neplatnej zmluvy je účastník oprávnený dožadovať sa priamo vrátenia poskytnutého plnenia. V takomto spore otázku, či je alebo nie je daný právny dôvod vrátenia plnenia (či je zmluva neplatná alebo platná), skúma súd len ako otázku prejudiciálnu (predbežnú); to však ešte neznamená, že súd by vyriešenie tejto otázky nemal náležite odôvodniť.

Podľa § 628 ods. 1 Obč. zák. darovacou zmluvou darca niečo bezplatne prenecháva alebo sľubuje obdarovanému a ten dar alebo sľub prijíma.

Darovacia zmluva je dvojstranný právny úkon, ktorého charakteristickým znakom je predovšetkým jeho bezodplatnosť a dobrovoľnosť, čo okrem iného znamená, že darca nemá právnu povinnosť poskytnúť obdarovanému príslušné majetkové plnenie (predmet darovacej zmluvy - dar) a za poskytnuté plnenie obdarovaný nie je povinný poskytnúť darcovi nejaké iné plnenie, ktoré má majetkovú hodnotu.

Platnými právnymi úkonmi sú také prejavy vôle (§ 34 Obč. zák.), ktoré majú všetky zákonom stanovené náležitosti, ku ktorým patrí aj podmienka dovolenosti daného prejavu vôle.

O neplatný právny úkon podľa § 37 ods.1 Obč. zák. ide, ak právny úkon nemá zákonom požadované náležitosti vôle a prejavu, konkrétne, ak nebol urobený slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne.

Pokiaľ ide o slobodu ako náležitosť vôle, treba zdôrazniť, že pri analýze slobody vôle sa vlastne skúma sloboda prejavu vôle (vôľa bez prejavu nie je totiž poznateľná), pričom

slobodu vôle nevyklučuje len priame násilie, ktoré má takú intenzitu, že sa namiesto vôle konajúceho presadzuje vôľa vnucujúceho (fyzické donútenie), ale aj prípad bezprávnej vyhrážky (psychického donútenia). U psychického donútenia ide o také protiprávne pôsobenie na vôľu konajúceho, ktoré formuluje jeho vôľu pod vplyvom odôvodnenej bázne. Bezprávnosť spočíva v tom, že sa vynucuje niečo, čo sa týmto spôsobom vynucovať nesmie. Bezprávna vyhrážka musí byť adresovaná tomu, koho právny úkon sa vynucuje, a medzi bezprávnou vyhrážkou a právnym úkonom takouto vyhrážkou vynúteným musí byť príčinná súvislosť. Na rozdiel od situácie násilím prejavenej vôle u bezprávnej vyhrážky má účastník dve možnosti: odporovať a neurobiť právny úkon, alebo sa vyhrážke podrobiť a právny úkon urobiť. Samotná okolnosť, že došlo k urobeniu právneho úkonu preto ešte nemusí znamenať, že dotknutý účastník tohto úkonu vykonal úkon slobodne.

Ustanovenie § 39 Obč. zák. stíha sankciou neplatnosti právne úkony *contra legem*, in *fraudem legis* a *contra bonos mores* (neplatný je právny úkon, ktorý svojim obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom).

Pri právnych úkonoch, ktoré obsahom alebo účelom odporujú zákonu (*contra legem*), ide najmä o prípady, kedy je právny úkon výslovne zakázaný, resp. je v rozpore so zákonným zákazom.

Tam, kde právny úkon spočíva na vylúčení záväzného pravidla zámerným použitím prostriedku, ktorý sám osebe nie je zákonom zakázaný, v dôsledku čoho sa uvedený stav stane z hľadiska pozitívneho práva (zdanlivo) nenapadnuteľným, hovoríme o konaní in *fraudem legis* (obchádzaní zákona). Takéto úkony predstavujú postup, kedy sa niekto chová podľa práva, ale tak, aby zámerne dosiahol výsledok právnou normou nepredvídaný a nežiaduci. Na tom spočíva druhá skutková podstata nedovolenosti právneho konania uvedená v § 39 Obč. zák. - skutková podstata nedovolenosti právneho konania obchádzajúceho zákon.

Tretia z vymedzených skutkových podstát nedovolenosti právneho konania vychádza z toho, že dobré mravy (*boni mores*) patria k zásadám súkromného práva a sú tu používané ako kritérium, u ktorého je daný osobitný záujem na dodržaní. Dobré mravy ako všeobecne platné normy morálky nie sú zákonom definované. Ich obsah spočíva v uvedenom mimoprávnom súbore pravidiel chovania, ktorý je všeobecne uznávaným vo vzájomných

vzťahoch medzi ľuďmi a rešpektuje právne princípy spoločenského poriadku. V rozpore s dobrými mravmi je právny úkon vtedy, ak odporuje takýmto pravidlám chovania, ktoré - ako bolo vysvetlené - povahu právnych noriem samé osebe nemajú.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§157 ods. 2 O.s.p.), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Právo (účastníka) a povinnosť (súdu) na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého jurisdikčného aktu (rozhodnutia). Citované zákonné ustanovenie treba totiž chápať aj z hľadiska práva účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na spravodlivé súdne konanie, a vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“), porovnaj napr. rozsudok Garcia Ruiz v. Španielsko z 21. januára 1999] tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ a že „takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok

opravného (odvolacieho) súdu“ (porovnaj uznesenie z 3. júla 2003 sp. zn. IV. ÚS 115/03). Ústavný súd vo svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“.

Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd a ani súd prvého stupňa dostatočne neodôvodnili svoje rozsudky. Najväčším ich nedostatkom je temer úplná absencia reakcie na argumenty navrhovateľky. Súd síce nie je povinný reagovať na akýkoľvek argument účastníkov konania a odvolací súd môže prevziať argumentáciu nižšieho súdu (porovnaj *Helle v. Fínsko*, rozhodnutie z roku 1997), ale v danom prípade išlo o veľmi závažné argumenty navrhovateľky, s ktorými sa krajský súd (ako aj súd prvého stupňa) bol povinný vypořadať racionálne a logickým spôsobom, čo sa nestalo. Nedostatočné odôvodnenie a vnútorná rozpornosť týchto rozsudkov, ako to bude ďalej rozvedené, znemožnili, aby sa dovolací súd mohol zaoberať nastolenou právnou otázkou.

V priebehu konania medzi účastníkmi nebolo sporné a z toho vychádzali oba nižšie súdy, že navrhovateľka v čase uzavretia darovacej zmluvy z 5. septembra 2001, t.j. za platnosti zák. č. 172/1990 Zb. o vysokých školách, a ani v čase uskutočnenia druhej platby 40 000 Sk v roku 2002, kedy už bol účinný zák. č. 131/2002 Z.z., nemala žiadnu zákonnú povinnosť úhrady nákladov spojených s jej externým štúdiom (okrem nákladov uvedených v § 6 ods. 3 zák. č. 172/1990 Zb.), teda že nebola povinná platiť tzv. školné (termín „školné“ zák. č. 172/1990 Zb. nepoužíval, ale používal termín „úhrada nákladov na štúdium“, termín „školné“ ako príspevok študentov na úhradu časti nákladov na štúdium používa zák. č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov; rozhodujúci je však obsah oboch týchto v danom kontexte identických pojmov).

Oba nižšie súdy síce posudzovali, či darovacia zmluva uzavretá medzi účastníkmi 5. septembra 2001 je platným alebo neplatným právnym úkonom, ich odôvodnenie ale

nezodpovedá požiadavke vyplývajúcej z citovaného ustanovenia §157 ods. 2 O.s.p. - povinnosti uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založili.

Odvolací súd v zhode so súdom prvého stupňa vyslovil názor, že darovaciu zmluvu z 5. septembra 2001 navrhovateľka neuzavrela pod nátlakom, neslobodne, keďže pred uzavretím zmluvy bola plne oboznámená s podmienkami štúdia, ktoré podpísom na tejto zmluve akceptovala (prijala ponuku odporkyne) a tak preukázala svoju slobodnú vôľu; z hľadiska povahy daru malo ísť zo strany navrhovateľky o sponzorský dar (§ 6 ods. 2 zák. č. 172/1990 Zb.). Súd prvého stupňa aj výslovne v odôvodnení rozsudku uviedol, čo treba rozumieť týmito podmienkami štúdia - úhradu sumy 40 000 Sk ročne na rozvoj fakulty a externého štúdia, pričom odvolací súd tento skutkový záver nijako nespochybnil.

V liste odporcu zo 4. júla 2001 adresovanom navrhovateľke (č.l. 5 spisu) sa okrem iného uvádza: „Externé magisterské štúdium je zmluvne zabezpečené finančnou účasťou študenta. Účelom príslušnej zmluvy je finančne zabezpečiť vytvorenie materiálo - technických, personálnych a organizačných možností a podmienok pre konanie externého magisterského štúdia v študijnom odbore právo. Vo veci uzavretia zmluvy o financovaní päťročného externého magisterského štúdia v študijnom odbore právo v celkovej sume 200 000 Sk dôvodne predkladáme, že Váš záujem vychádza z princípu dobromyseľnosti. Uvedenú sumu máte možnosť fakulte uhradiť jednorázovo v plnej výške 200 000 Sk, alebo v ročných splátkach vo výške 40 000 Sk vždy ku dňu zápisu do príslušného ročníka štúdia. Úhradu finančného príspevku vykonajte najneskôr ku dňu zápisu do 1. ročníka štúdia, ktorý sa koná dňa 5. septembra 2001.“ V tomto liste sa tiež uvádza, že „Pri zápise dňa 5.9.2001 je potrebné preukázať reálne vykonanie tejto úhrady“.

V darovacej zmluve uzavretej účastníkmi 5. septembra 2001 (č.l. 6 - 7 spisu), a to v článku 3 odsek 1 sa uvádza, že predmetom tejto zmluvy je sponzorský dar v celkovej sume 200 000 Sk, ktorý obdarovaný použije na materiálo - technický a personálny rozvoj fakulty, osobitne na rozvoj externého magisterského štúdia. V odseku 2 sa uvádza, že darca poskytne sponzorský dar v ročných splátkach po 40 000 Sk. V odseku 3 sa udáva, že darca uhradí prvú splátku najneskôr do 5. septembra 2001; každú ďalšiu ročnú splátku darca zaplatí najneskôr do 31. augusta príslušného kalendárneho roku. Výslovne sa v tomto odseku článku 3 (v jeho

poslednej vete) uvádza, že „Nezaplatením príslušnej splátky v určenom termíne nastáva zánik tohto zmluvného vzťahu, čo sa považuje za zanechanie štúdia darcom“.

V článku 5 uvedenej zmluvy sa upravuje nárok na vrátenie splátky sponzorského daru a v článku 7 presun už zaplatenej splátky, prípadne jej časti zodpovedajúcej prerušeniu štúdia do nasledujúceho časového obdobia.

Svedok Ľ. podľa v spise zachytenej výpovede (č.l. 56 spisu) uviedol, že s rozhodnutím o prijatí mu prišiel list, z ktorého pochopil, že podmienka je za prvý ročník zaplatiť 40 000 Sk. Pri zápise žiadali predložiť ústrižok o zaplatení. Jedna spolužiačka nemala zloženku a pani, ktorá ich zapisovala, povedala, že bez toho ju nezapíše.

Ani jeden z nižších súdov v odôvodnení svojich rozsudkov riadne, a to predovšetkým v súlade s gramatickým (jazykovým) posúdením obsahu listín a výpovede ako aj v súlade s elementárnymi pravidlami logiky nevysvetlil, prečo nepovažoval uvedené podmienky externého magisterského štúdia – zaplatenie sumy 200 000 Sk, resp. jednotlivého ročného plnenia – „splátky“ po 40 000 Sk z hľadiska ich účelu za určené na externé štúdium, keď v spomenutom liste odporkyne zo 4. júla 2001 v ý s l o v n e sa uvádza, že **ide o finančnú účasť študenta a jej účelom je finančné zabezpečenie vytvorenia materiálo – technických, personálnych a organizačných možností a podmienok pre konanie externého magisterského štúdia v študijnom odbore právo**; keď v zhode s uvedeným sa aj v článku 3 ods. 1 predmetnej darovacej zmluvy uvádza **účel použitia peňažného plnenia: na materiálo - technický, personálny rozvoj fakulty, osobitne na rozvoj externého magisterského štúdia**; keď svedok Ľ. z obsahu listu, ktorý dostal od odporkyne, tiež vyvodil, že podmienkou je za prvý ročník zaplatiť 40 000 Sk, pričom navyše dosvedčil, že práve takýmto zaplatením pracovníčka odporkyne podmieňovala zápis do ročníka.

Nižšie súdy mali však povinnosť náležite sa vyporiadať aj s inými nie nepodstatnými okolnosťami prípadu, ktoré z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (ako aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa) nie sú dostatočne zrejmé (tobôž nie analyzované a posúdené). Ide okrem ďalších okolností najmä o

- atypickosť tohto darovania; že iniciátorom k darovaniu bol obdarovaný (výlučne) a že nebol len iniciátorom, sám vypracoval aj darovaciu zmluvu (ako ponuku s vysokou finančnou

sumou daru), v ktorej vymedzil výšku celkovej darovanej sumy a – ďalší pre darovanie úplne neobvyklý postup – splátky darovanej sumy (splátkový kalendár darovania), a to tak, že jednotlivé splátky sa **viazali** ku každému roku štúdia. S tým priamo súviselo a nemohlo byť prehliadané;

- vzájomné postavenie medzi obdarovaným a darcom so zreteľom na ich ďalšie postavenie (vzťah) vysoká škola - študentka;
- časovú a vecnú situáciu, pri ktorej došlo k uzavretiu zmluvy (súvislosť so zápisom do prvého ročníka štúdia);
- stav, že ani v jednej z uvedených listín (liste odporkyne zo 4. júla 2001 a darovacej zmluve z 5. septembra 2001) sa jednoznačne neráta s tým, že by študent (študentka) takýto dar, resp. plnenie neposkytli;
- finančnú situáciu navrhovateľky so zreteľom na veľkú sumu, ktorú mala poskytnúť, resp. darovať odporkyni;
- otázku nevyváženosti so zreteľom na rozdielne skúsenosti a rozhodovacie možnosti navrhovateľky pri odporkyňou vytvorenej situácii (zreteľ na zmluvnú spravodlivosť).

Možnosť sponzorského daru podľa § 6 ods. 2 zák. č. 172/1990 Zb. sama osebe nijako nevyklučuje, že zmluva o darovaní odporkyni môže byť posúdená ako neplatný právny úkon. Nižšie súdy si v tejto súvislosti vôbec nepoložili otázku, či zámerom zákonodarcu bolo, aby takýmto darcom bol aj študent, a to navyše takým postupom, ako ho zaviedla odporkyňa. Neúplnosť ich odôvodnení sa prejavuje napokon aj v tom, že hoci citovali text § 39 Obč. zák., otázkou možnosti neplatnosti uvedeného právneho úkonu z dôvodu obchádzania zákona sa vonkoncom vecne nezaoberali.

Oba nižšie súdy úplne prehliadli (nevzali zreteľ) a logicky nevysvetlili, prečo by nemalo byť považované za zjavný nátlak (vážnu hrozbu) ustanovenie čl. 3 odsek 3 tretia veta predmetnej zmluvy, hovoriace o tom, že **nezaplatenie príslušnej ročnej splátky v určenom termíne sa považuje za zanechanie štúdia darcom**. Takáto formulácia bez ďalšieho spája celkom jednoznačne zmluvný vzťah darovania so vzťahom štúdia. Pokiaľ by nižšie súdy

dospeli k inému názoru, museli by aj z hľadiska základných princípov jazyka a logiky takýto svoj názor presvedčivo a zrozumiteľne vysvetliť, čo sa v dôvodoch ich rozsudkov nestalo.

Iba kusé závery a neúplné právne posúdenia sú v oboch odôvodneniach nižších súdoch tak nepostačujúce a navyše ešte aj logicky rozporné (napr. ako podmienku štúdia navrhovateľky považujú úhradu sumy 40 000 Sk ročne - na rozvoj fakulty a externého štúdia, hoci to by o. i. zjavne vylučovalo bezodplatnosť takéhoto plnenia), že zakladajú nepreskúmateľnosť v otázke právneho posúdenia veci.

Okolnosť iba samotného podpísania zmluvy navrhovateľkou bez starostlivého preskúmania (analýzy) a vyhodnotenia všetkých ďalších naznačených rozhodujúcich skutočností v odôvodnení nemôže stačiť pre záver, že predmetný právny úkon nie je neplatný. Takýto prístup (záver) sa javí nielen ako neprípustne zjednodušujúci, ale najmä ako nezodpovedajúci príslušným ustanoveniam o súdnej ochrane, kam patrí aj zákonná požiadavka na náležitosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozsudku ako výklad myšlienkového postupu súdu o tom, ako dospel k príslušnému výroku rozsudku (enunciátu) má spĺňať požiadavku, aby bol účastníkom konania (a aj každému čitateľovi písomného vyhotovenia rozhodnutia) objektívne zrozumiteľným a presvedčivým, t.j. aby bolo z neho možné preskúmať správnosť postupu súdu a zároveň získať aj odpoveď na všetky podstatné argumentačné tvrdenia uplatnené účastníkmi konania, ako aj na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ak rozsudok takéto odôvodnenie neobsahuje, potom je nezrozumiteľný a nepreskúmateľný.

Inou vadou konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť, aj keď nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom vecná nesprávnosť rozhodnutia. O takúto vadu ide tiež v prípade nesprávneho postupu súdu vedúceho k vydaniu nepreskúmateľného rozhodnutia.

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (a tiež odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa) nezodpovedá v plnom rozsahu požiadavke preskúmateľnosti a presvedčivosti súdnych rozhodnutí. Konanie, v ktorom boli tieto rozsudky vydané, je teda postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok

nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Vzhľadom na to bolo potrebné, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania aj o trovách dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. marca 2009

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková